

סיפור על אהבה לחושך

חדר החושך מלווה את הצילום מראשית דרכו. המכשירים המרכיבים את תהליך יצור התצלום המוגמר השתנו – המצלמות עצמן, הציוד הנלווה, משטחי ההדפסה (זכוכית, ניירות שונים), החומרים הכימיים, – אך הכלל הבסיסי, חושך כמעט מוחלט (טוב, יש מנורה אדומה, איקונית) בתוך חלל פונקציונלי אשר מאפשר ומשרת את התהליך, הם אינם

שונים באופן מהותי מחדרי החושך הראשונים בשנות הארבעים של המאה ה-19.

אמנות היא פעולה של הראיה (showing), הנכחה, של הוצאה לאור. אז איך נראה את החושך, את מה שנמצא ומתרחש בחשכה? מאז הופעת הצילום, לא מעט ציירים (ואמנים בכלל, בוודאי בקולנוע), יצרו ביחס למדיום החדש, אלא שכמעט באופן אקסקלוסיבי ההתייחסות היתה לתצלום עצמו: מווריהול ועד ריכטר ופוטוריאליזם, הדבקת תצלומים בתוך ציורים (ראושנברג, רפי לביא) או בהצבות (כריסטיאן בולטנסקי). בסדרות בתערוכה "ארכיאולוגיה של חושך" מתמקדת אורית חסון ולדר לא בתצלום, ואפילו לא בפעולת הצילום כשלעצמה, אלא ב"מאחורי הקלעים" שלה, במקום בו מתורגמת פעולת הצילום לכדי תצלום – במקום בו למעשה התצלום נולד. בחושך.

למעשה מדובר במכפלות. מצד אחד, חסון-ולדר עובדת בטכניקות "מאגפות צילום" –

ציור קלאסי, תחריט והקרנה. מצד שני, הדימויים כולם כן מבוססים על תצלומים שמכניסים אותנו לתוך העולם המסתורי, אשר מכניסים אותנו, כל אחד בדרכו, לעולם המסתורי של חדר החושך.

ההתמקדות במומנטים מהמתרחש "שם", טבילה באמבטיות הפיתוח, בדיקת פילם

בזכוכית מגדלת, דימויים מקולנוע ומהאינטרנט של חדרי חושך, נעשית דרך הפילטר של

התייחסות לטכניקות "היסטוריות" של הצילום, צ'אנוטייפ (פיתוח בעזרת חשיפה ישירה לשמש ואור), סולריזציה בנוסח מאן ריי, פוטוקולאז' ומונטאז' ועוד.

במישור העמוק יותר, אפשר להשתעשע ולומר האפל יותר, חסון ולדר דורשת מאתנו להתבונן לא למרחב (חדר עבודה), לא למדיה או ליחסי מדיה (צילום מול ציור, תחריט, הקרנה), לא אחורה להיסטוריה, אלא פנימה אל תוך מה שלא היה צריך ללמדנו שיש לחשוש ממנו, החושך. החושך כמטפורה האולטימטיבית לדיכאון, לפחד, לרשע, למוות. המוטיבים האקספרסיוניסטים, הגותיים, האימתיים בעזרתם "חותכת" חסון ולדר את החושך מהווים בסופו של דבר תזכורת אירונית שהמסתורין של החושך, עבור רבים, בוודאי ברגעים מסוימים, הוא גם מקום של אינטימיות, נשיקות ומגעים "אסורים" באור, של תשוקה. אם מתוך הלשכה האפלה מגיחים הדימויים, ילדי האור, אל שמיכת החושך אנו חומקים להיות לרגע אוהבים, אהובים.